

ความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว กรณีการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้า

จากก๊าซธรรมชาติบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

The Success of Movement Strategies in Protesting Against Natural Gas Power Plant Project, Bangkhla District, Chachoengsao Province

ธนิกา เนาวรัตน์¹, ชุฬรัตน์ เจริญพร²

Tanika Naowarat¹, Chuleerat Charoenporn²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : tanika.bangkhla@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวคัดค้านแผนการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติบางคล้าของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ในพื้นที่ตำบลเสม็ดเหนือ และตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของชุมชน ในพื้นที่ตำบลเสม็ดเหนือและตำบลเสม็ดใต้ เกิดขึ้นเพื่อคัดค้านแผนการเกิดโครงการโรงไฟฟ้าที่จะมีการใช้ก๊าซธรรมชาติ และน้ำในการหล่อเย็น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ ชาวชุมชนมีการใช้ 4 ยุทธวิธีที่สำคัญ โดยเริ่มต้นด้วย 1)ยุทธวิธีสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเท่าทันถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นให้กับคนในชุมชน 2)ยุทธวิธีสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทางในการคัดค้าน โครงการฯ 3)ยุทธวิธีอารยะขัดขืน และการลงโทษทางสังคม ตามแนวทางสันติวิธี และ 4)ยุทธวิธี เรียนรู้ผลกระทบจากพื้นที่จริง ด้วยการนำตัวแทนชุมชนที่มีศักยภาพไปเรียนรู้สถานที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ และในพื้นที่ที่ไม่มีการแก้ไข

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต

¹Graduate student, Master of Arts Program, Department of Social, Business and Political Leadership, College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

²วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

²College of Social Innovation Rangsit University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 15 มิถุนายน 2562; แก้ไขบทความ: 20 กรกฎาคม 2562; ตอรับ
การตีพิมพ์: 13 สิงหาคม 2562

ปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ ข้อมูลที่ได้ขยายผลต่อชุมชน ความสำเร็จของการเคลื่อนไหวคัดค้านในกรณีศึกษานี้เกิดจากพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการใช้ยุทธวิธีต่างๆ ในการคัดค้านโครงการฯ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวเชิงความรู้ อันสามารถนำไปเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่อื่นๆ ของภาครัฐที่มาโดยไม่โปร่งใสได้

คำสำคัญ : 1. ความสำเร็จ 2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว 3. โครงการโรงไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติบางคล้า

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the success of strategies against the construction of Bang Khla Natural Gas Power Plant of the affected communities in the area of Samet Nua Sub-district and Samet Tai Sub-district, Bang Khla District, Chachoengsao Province. The results of the study were as follows it has been found that community movement in the area of Samet Nua Sub-district and Samet Tai Sub-district was to protest against the plan to construct a power plant that uses natural gas and water coolant which would cause good and bad impacts on the livelihoods of the people living in the area. They people used 4 important strategies, namely: (1) creating the body of knowledge, understanding, and knowledge sharing about the consequences of the project to the people in the community; (2) creating a process to participate in the community together, think together in order to find out guidelines for protesting the project; (3) civil disobedience and social sanction, according to peaceful approaches; and, (4) learning the effects from the real area by bringing potential community representatives to learn about places affected by the similar projects and in the areas where there was no solution from those involved to bring the gathered knowledge and information to disseminate to the community members. The success of the protest movement in this case is rooted in the strong socio-cultural elements of the community, the participation of people in the community and the use of various strategies for objecting to the project, which is a knowledge movement. This can be used as a model for other areas affected by other large-scale projects of the government that are not transparent.

Keywords : 1. Success 2. Movement Strategies 3. Against Natural Gas Power Plant Project, Bangkok District

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันประสบปัญหาในเรื่องมลภาวะ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางเสียง มลพิษทางน้ำ และมลพิษทางอากาศ จึงทำให้ผู้คนทั่วโลกสนใจและตระหนักถึงพิษภัยเรื่องเหล่านี้มากยิ่งขึ้น โดยในประเทศไทยนั้นมีการสำรวจเรื่องความกังวลของประชาชนกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา โดยศูนย์สำรวจความคิดเห็น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้าโพล) พบว่า ประชาชนร้อยละ 96.15 มองปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัว โดยร้อยละ 54.53 มองว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมไทยอยู่ในระดับที่รุนแรงมาก การตื่นตัวของประชาชนตามการสำรวจข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันคนในประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเคลื่อนไหวของประชาชนในการเรียกร้องและปกป้องชุมชนของตนที่ได้รับปัญหาภาวะด้านสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ดังเช่นตัวอย่างเหตุการณ์การลุกขึ้นใช้สิทธิชุมชนของกลุ่มรักษ์แปดริ้ว เกี่ยวกับการรวมกลุ่มคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขนาด 1600 เมกกะวัตต์ โดยใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงของบริษัท สยามเอ็นเนอจี พาวเวอร์ ซับพาย จำกัด ในเครือกัลฟ์เจดี ประเทศญี่ปุ่น (คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2559 : ออนไลน์)

การเคลื่อนไหวคัดค้านเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550 เมื่อชาวชุมชนบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้พบว่ามีกลุ่มนักศึกษากลุ่มหนึ่งได้เข้ามาเก็บข้อมูลในเรื่องความคิดเห็นต่อการมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยที่ผู้สำรวจไม่ได้มีการระบุว่า จะสร้างโรงงานอุตสาหกรรมประเภทใด ผลิตอะไร ต่อมาตัวแทนของบริษัท สยามเอ็นเนอจี และผู้นำชุมชนบางส่วน ได้นำสมาชิกชาวชุมชนจำนวนหนึ่งเดินทางไปศึกษาดูงานโรงงานผลิตไฟฟ้าแก่งคอย 2 จังหวัดสระบุรี ต่อมาได้มีการติดต่อขอซื้อที่ดินบริเวณพื้นที่ติดต่อกันระหว่างหมู่ 4 ตำบลเสม็ดเหนือและหมู่ 5 ตำบลเสม็ดใต้ จำนวนประมาณ 350 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสายส่งไฟฟ้าแรงสูงพาดผ่าน ขณะนั้นก็ได้ทราบจากผู้ขายที่ดินว่า ผู้ซื้อจะซื้อไว้สำหรับสร้างโรงงานผลิตสบู่ แต่ในที่สุดชาวชุมชนฯ ได้ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวจะใช้สำหรับการสร้างโรงไฟฟ้า ฯ โดยใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ของบริษัท สยามเอ็นเนอจี พาวเวอร์ ซับพาย จำกัด ในเครือกัลฟ์เจดี ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจำเป็นต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้แม่น้ำบางปะกง เพราะต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิตและแหล่งน้ำสำหรับปล่อยน้ำเสียจากกระบวนการผลิต เกิดขึ้นจากแนวความคิดของความต้องการใช้ไฟฟ้า ซึ่งคาดว่าจะใช้มากขึ้น โดยจะใช้น้ำในการหล่อเย็น ในแต่ละวันต้องใช้น้ำประมาณ 54,000 ลูกบาศก์เมตร รวมทั้งต้องอยู่ใกล้สายส่งไฟฟ้าแรงสูงเพื่อประโยชน์ในการส่งผ่านกระแสไฟฟ้า โครงการดังกล่าวนี้เป็น 1 ใน 4 โครงการผลิตโรงไฟฟ้าโดยผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ (IPP) (คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2550 (ครั้งที่ 118))

จากการศึกษาของชาวชุมชน พบว่า แผนการเกิดโครงการโรงไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลเสม็ดเหนือ และตำบลเสม็ดใต้ การดำเนินโครงการฯ ขนาดใหญ่นี้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชาวบ้านและชุมชนรอบโรงไฟฟ้า แต่ยังไม่มีการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านที่อยู่บริเวณโดยรอบ

หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จากการเกิดโครงการ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณโดยรอบลุกขึ้นมาปกป้องชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เช่น เรื่องของน้ำ สภาพอากาศ ทรัพยากรที่ปัจจุบันชาวบ้านใช้ประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ดังนั้น ชาวบ้านในชุมชนจึงรวมกลุ่มลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตนเอง และใช้ชื่อว่า กลุ่มรักษ์แปดริ้ว ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนชุมชนที่อยู่บริเวณพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ โดยได้มีการพัฒนาขยายจำนวนแนวร่วมของกลุ่ม มีกระบวนการยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย และประสบความสำเร็จโดยโครงการ ฯ ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวอำเภอบางคล้า ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ที่เน้นการชุมนุมประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ด้วยอาศัยพลังความรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมทางตรงของประชาชนที่มีความกระตือรือร้น และสามารถเป็นกรณีที่น่าสนใจ ที่การเคลื่อนไหวคัดค้านของภาคประชาชนสามารถประสบผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน เพื่ออาจเป็นประโยชน์สำหรับเป็นบทเรียนการเรียนรู้สำหรับชุมชนอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของภาครัฐเช่นเดียวกันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาขั้นตอนกระบวนการของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” ในการคัดค้านโครงการจนประสบความสำเร็จ

2.2 เพื่อศึกษารูปแบบยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการ

3. สมมติฐานการวิจัย

ความสำเร็จของการเคลื่อนไหวคัดค้านของชาวชุมชนในพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ ในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดขึ้นจากยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง และสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 สามารถอธิบายรูปแบบการเคลื่อนไหว ของกลุ่ม “รักษ์แปดริ้ว” ในการบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างดีทำให้ประสบความสำเร็จ

4.2 ได้รูปแบบความสำเร็จของการใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวในการปกป้องวิถีชีวิตชุมชน ที่เป็นรูปธรรม สามารถใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนให้กับเครือข่าย องค์กร ชุมชน ต่อไปในการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1)การศึกษาเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) ที่มีอยู่ โดยอาศัยแหล่งข้อมูลประกอบ ดังนี้ (1)หนังสือ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เอกสารการประชุม สัมมนาทางวิชาการ รายงานการวิจัย รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (2)ข่าวสาร สื่อมวลชน วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง (3)เอกสารที่ได้รับการยอมรับเปิดเผย เช่น ข้อมูลเผยแพร่ของโครงการ 2)การเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อค้นหาความจริง ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้ (1)การสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เช่น การประชุมกลุ่มของกลุ่ม เป็นต้น (2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดคำถามในประเด็นที่ศึกษาไว้อย่างกว้างๆ เป็นลักษณะคำถามแบบเปิด (Open ended) ซึ่งเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์โดยใช้การซักถาม พูดคุยแบบเป็นกันเองมากที่สุด การซักถามในประเด็นจะมีการปรับเปลี่ยนไปได้ตามสถานการณ์หรือความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้าถึงความเป็นจริงมากที่สุด (3)การบันทึกข้อมูลภาคสนาม วิธีที่สำคัญในการเก็บข้อมูล คือ การจดบันทึก โดยผู้วิจัยได้ทำการบันทึกภาคสนาม จากการพูดคุย หรือการสัมภาษณ์ จะทำการจดบันทึกหลังจากเสร็จสิ้นการสนทนา หากมีความสงสัยหรือเกิดปัญหาอะไรจะกลับไปซักถามใหม่

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาขั้นตอนกระบวนการของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” ในการคัดค้านโครงการจนประสบความสำเร็จ พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวอำเภอบางคล้า ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ที่เน้นการชุมนุมประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ด้วยอาศัยพลังความรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมทางตรงของประชาชนที่มีความกระตือรือร้น จัดเป็นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น และใช้วิธีตามแนวทางอารยะขัดขืนและการลงโทษโดยสังคม

6.1.1 การเกิดขึ้นของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” และการพัฒนากระบวนการเคลื่อนไหวการก่อรูปของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2551 เริ่มจากการประชาชนในชุมชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และพูดคุยวิเคราะห์ผลกระทบจากโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนจนเกิดปัญหาความไม่เพียงพอเพียงพอน้ำ ที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งจากเดิมที่ชุมชนก็ประสบปัญหาการถูกแย่งชิงน้ำโดยบริษัท จัดการน้ำ ทรพยากร น้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) และการก่อสร้างโครงการ ๆ อาจจะทำให้ขาดแคลนน้ำ จนอาจทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำรุนแรงเพิ่มขึ้น

สำหรับชาวชุมชนบางคล้า ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะน้ำ มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนบางคล้า เป็นอย่างมาก เป็นต้นทุนและวัตถุดิบที่ชุมชนนำมาใช้เพื่อสร้างอาชีพและเกิดรายได้ในชุมชน เนื่องด้วยเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะดินที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกและน้ำจืดที่มีคุณภาพ (ความเป็นน้ำจืด) และปริมาณที่มากพอให้ทดเข้าใช้และกักเก็บไว้สำหรับการเพาะปลูกและพืชผลต่างๆ ในแต่ละรอบปี โดยที่ผ่านมาชุมชนสามารถร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ จากอดีตที่ผ่านมาแม่น้ำบางปะกงจะให้น้ำจืดที่มีคุณภาพดังกล่าวในปริมาณที่มากพอในปริมาณ 8 เดือน คือประมาณระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนธันวาคม ก่อนที่น้ำทะเลจะหนุนสูงจนไม่สามารถทดน้ำเข้าหรือกักเก็บได้เป็นเวลา 4 เดือน คือประมาณระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน การได้ประโยชน์จากน้ำธรรมชาติในระดับนี้ถือว่ามีความสมดุลทั้งของระบบนิเวศและการได้ประโยชน์ของสมาชิกชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี กระแสการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมที่รุกและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวบางคล้า เมื่อมีการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมในภาคตะวันออกอย่างกว้างขวางซึ่งได้เพิ่มปริมาณความต้องการใช้ทรัพยากรเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น “น้ำ” ได้มีการจัดตั้งบริษัทเอกชนเพื่อการจัดหาและจัดส่งน้ำเพื่อผันน้ำเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม “พลังงานและไฟฟ้า” ทำให้มีการเร่งรัดให้มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ทั้งการขยายในพื้นที่เดิมหรือการหาพื้นที่ก่อสร้างใหม่ ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินมีการรุกกล้าของภาคอุตสาหกรรมมาสู่พื้นที่เกษตร การแย่งชิงฐานทรัพยากร ทำให้เกิดข้อท้วงติงถึงสิทธิอันพึงมีของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ (ศักดิ์ณรงค์ มงคล, 2553 : 1-3) กรณีนี้เป็นบทเรียนของปัญหาทรัพยากรน้ำของชุมชนเป็นสำคัญ

6.1.2 การบริหารจัดการของกลุ่ม “รักษแปดริ้ว” กลุ่มรักษแปดริ้ว เป็นกลุ่มที่จัดตั้งมาเฉพาะกิจในการคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ฯ มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนชุมชนของชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโดยแยกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านการส่งเสริมความรู้ ทำหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน และสมาชิกในกลุ่ม 2)ด้านการอำนวยความสะดวก ทำหน้าที่วางแผนการจัดการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการควบคุม ตลอดจนประเมินสถานการณ์ในการเคลื่อนไหวให้เกิดความเรียบร้อย 3)ด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร ทำหน้าที่ค้นคว้าข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนเป็นผู้จัดทำ รวบรวม เก็บรักษาเอกสารข้อมูล และสื่อต่างๆ สำหรับใช้ในการเคลื่อนไหว 4)ด้านการจัดกิจกรรม/การเคลื่อนไหว ทำหน้าที่ออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม 5)ด้านการสร้างเครือข่าย/แนวร่วม ทำหน้าที่ประสาน จัดหาภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และระดมมวลชนในการเคลื่อนไหว 6)ด้านที่จัดหาเงินทุน ระดมทุน ทำหน้าที่จัดหางบประมาณ อาหาร อุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับใช้ในการเคลื่อนไหว

7)ด้านการจัดการในฝ่ายสวัสดิการ/การเงิน/บัญชี ทำหน้าที่เก็บรักษา ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และจัดทำเอกสาร รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการเงินที่เกิดขึ้นในการเคลื่อนไหว

กล่าวโดยสรุป ในบริหารจัดการของกลุ่ม “รักษ์แปดริ้ว” ได้มีการบริหารจัดการในทุกๆ ด้านได้อย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ของสมาชิกที่ต้องรับผิดชอบ โดยในงานแต่ละด้านนั้นสมาชิกทุกท่านได้รับความไว้วางใจจากชุมชนอย่างมาก ทำให้ได้รับการยอมรับ และประสบความสำเร็จ อย่างยิ่ง

6.2 ความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวคัดค้านของกลุ่มฯ บทเรียนการเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มรักษ์แปดริ้วใช้พลังของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่ที่ตระหนักถึงปัญหาและลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตนเอง ซึ่งเมื่อศึกษาการเคลื่อนไหวดังกล่าว สามารถสรุปยุทธวิธีได้ดังนี้ คือ

6.2.1 ยุทธวิธีสร้างความรู้ ยุทธวิธีเรียนรู้ผลกระทบจากพื้นที่จริง เป็นการเคลื่อนไหวขั้นตอนแรกในการคัดค้านโครงการฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมภายในที่กำหนดขึ้นในพื้นที่ชุมชน ด้วยการนำตัวแทนชุมชนบางส่วนไปเรียนรู้สถานที่จริงที่เกิดโครงการขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน โดยมีการพูดคุยกับเครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ คล้ายกัน และในพื้นที่ที่ยังไม่มีการแก้ไขปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ ข้อมูลที่ได้ ขยายผลต่อในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน กิจกรรมยุทธวิธีนี้นอกจากเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมแล้ว ยังเกิดประเด็นข้อมูลการเรียนรู้เป็นประเด็นควบคู่กันไป เกิดการขยายผลไปเรียนรู้ ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน และสามารถบอกต่อให้คนในชุมชนที่ยังไม่เข้าใจได้รับรู้ถึงผลกระทบและปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้รู้เท่าทันถึงผลดีผลเสียการสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน หากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ จากนั้นก็ดำเนินการจัดเวทีเพื่อหาแนวร่วมเครือข่ายในชุมชนที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ และต้องการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และชุมชนของการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ ที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี พบปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนยุทธวิธีการเรียนรู้เช่นนี้ กล่าวคือ ด้วยชาวชุมชนบางคล้า เป็นคนชนชั้นกลางๆ ที่สามารถมีรายได้จากอาชีพหลักที่ดำรงอยู่ในบ้านตนเองเป็นส่วนใหญ่ จึงถือได้ว่าชาวบางคล้ามีฐานะที่ค่อนข้างดี เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน ก็ได้ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมสนับสนุนเงินทุน ด้วยความสมัครใจ สำหรับนำไปใช้ในเรื่องการคัดค้านโครงการดังกล่าว ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องไม่กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และไม่มีปัญหาที่จะมีกลุ่มคนหรือผู้ใดใช้เหตุการณ์นี้ไปแอบแฝงหาผลประโยชน์จากชาวบ้าน ซึ่งเงินทุนที่ได้มานั้น มาจากการสนับสนุนคัดค้านไม่ให้เกิดโครงการในพื้นที่อำเภอบางคล้า

6.2.2 ยุทธวิธีกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นยุทธวิธีที่สำคัญโดยการรวมกลุ่มคนที่มีแนวคิดร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหาแนวทางในการสร้างกระบวนการรับรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการคัดค้านด้วยวิธีต่างๆ ประกอบด้วย ประชาชนที่ทำงาน

เป็นกลุ่ม มีการเรียนรู้ร่วมกัน ออกแบบ วางแผนร่วมกัน การหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อดำเนินการ ตลอดจนไปดำเนินกิจกรรมในรูปแบบมีส่วนร่วม และมีพลัง ซึ่งจะใช้กระบวนการเสวนาหาทางออก กระบวนการเสวนา การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การจัดทำเวทีเพื่อหาแนวร่วม การทำกิจกรรมระดมทุน ในขณะที่ระหว่างการทำกิจกรรมก็จะค้นพบบุคคลที่มีศักยภาพและสามารถเป็นแนวร่วมในการขยายผลต่อ เป็นการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะดึงดูดคนกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันมาปรึกษาหารือร่วมกัน เป็นการเอื้อประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดกลุ่มเล็กๆ ที่จะทำให้การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ปรึกษาหารือและมีการอภิปรายที่เป็นลำดับขั้น เกิดการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ไปสู่การพิจารณามุมมอง ทศนคติและทางเลือกเพื่อที่จะหาเป้าหมายร่วมกันและนำไปสู่การดำเนินการ การกำหนดรอบหรือประเด็นที่จะอธิบายถึงมุมมองหลักและทางเลือกของกลุ่ม รวมทั้งยังเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินการที่จะเน้นในเรื่องของปัจจัยนำเข้าและพลังที่จะต้องใช้ในกระบวนการนี้ด้วย เช่น การจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วม

6.2.3 ยุทธวิธีอารยะขัดขืน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวอำเภอบางคล้า ถือเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ที่เน้นการชุมนุมประท้วงที่ไม่ใช้ความรุนแรง เป็นการต่อสู้ด้วยอาศัยพลังความรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมทางตรงของประชาชนที่มีความกระตือรือร้น จัดเป็นการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น และใช้วิธีตามแนวทางอารยะขัดขืนและการลงโทษโดยสังคม ดังนี้ ประการแรก การต่อสู้ของชาวบ้านเป็นไปแนวทางสันติวิธี คือ ไม่ใช้ความรุนแรงและปราศจากอาวุธ เน้นวิธีการเจรจาและยื่นหนังสือถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายครั้ง จนในที่สุดสามารถยุติการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดังกล่าว ตามแนวทางสันติวิธีดังกล่าวได้ ประการที่สอง การต่อสู้ของชาวบ้าน เน้นใช้วิธีการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) คือ การประณามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุมัติการเกิดโครงการที่ไม่ชอบธรรม ที่ไม่มีการทำประชาพิจารณ์ตามกระบวนการของกฎหมาย ซึ่งนอกจากนี้ยังเป็นการให้ข้อมูล เผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบถึงความไม่ชอบมาพากลดังกล่าวในท้ายที่สุดหลายฝ่ายที่ได้ทราบข้อมูลได้เข้ามาร่วมเคลื่อนไหวกับชาวบ้านจนประสบความสำเร็จในที่สุด ประการที่สาม การต่อสู้ของชาวบ้านเป็นไปตามแนวทางสันติวิธีด้วยการใช้แนวทางอารยะขัดขืน นั่นคือ การถือแฟงทางกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น การปิดถนน การทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ ประการสุดท้าย การต่อสู้ของชาวบ้านทั้งอารยะขัดขืนและการลงโทษโดยสังคม ล้วนเป็นไปตามแนวทางสันติวิธี ที่เป็นการชุมนุมแบบสากลไม่เน้นความรุนแรง และเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ ที่เน้นการรวมกลุ่ม เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนเอง

6.2.4 ยุทธวิธีการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่จริงแล้วนำมาสู่การแก้ไขปัญหา ชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิของชุมชน อนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมกันคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติและต่อเนื่อง โดยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 มาตรา 67 วรรคสอง โดยเงื่อนไขความสำเร็จอยู่ที่ การตื่นตัวของประชาชน และรวมตัวกันลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อคัดค้านโครงการฯ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากศึกษาความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ในการคัดค้านโครงการฯ ของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” เพื่อศึกษาขั้นตอนกระบวนการของ “กลุ่มรักษ์แปดริ้ว” ในการคัดค้านโครงการจนประสบความสำเร็จ โดยแยกออกเป็น 4 ยุทธวิธีด้วยกัน คือ

1. ยุทธวิธีสร้างความรู้ เป็นการสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รู้เท่าทันถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ โดยกลุ่มรักษ์แปดริ้วให้ความสำคัญกับการจัดเวทีเพื่อหาแนวร่วมเครือข่ายในชุมชนที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ และต้องการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และชุมชนหากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ

2. ยุทธวิธีสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มคนที่มีแนวคิดร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่าย เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการคัดค้านด้วยวิธีต่างๆ เช่น การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การจัดทำเวทีเพื่อหาแนวร่วม การทำกิจกรรมระดมทุน ทำให้ชุมชนรับรู้ และร่วมมือกันอย่างสำคัญเป็นหนึ่งเดียวในการคัดค้านโครงการฯ ค้นพบบุคคลที่มีศักยภาพและสามารถเป็นแนวร่วมในการขยายผลต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิภัทร์ ลอยวิรัตน์ วาสนา บัณฑิตอาสา และปริยานุช วัฒนกุล (2559 : 67) ที่ได้ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ป่าชุมชนโคกหินลาดและป่าชุมชนโคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบและยุทธวิธีที่ใช้ล้วนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ เนื่องจากมีรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม ที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมส่วนรวมมากกว่าเพื่อกลุ่ม องค์กรของตนเท่านั้น และในช่วงหลังของการเคลื่อนไหวทางสังคม แบ่งรูปแบบการเคลื่อนไหวออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกโดยผู้นำชุมชน เป็นแกนนำในการอนุรักษ์ป่า สร้างศรัทธาให้ชาวบ้าน สร้างความไว้วางใจ ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อกระตุ้นจิตสำนึก หวงแหวนสมบัติของชุมชนผสมผสานกับการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน รูปแบบที่สอง องค์กรภายนอกชุมชนให้การสนับสนุน ส่งเสริมเป็นที่ปรึกษา แนะนำเพื่อสร้างรูปแบบและแนวทางการอนุรักษ์ป่าที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3. ยุทธวิธีอารยะขัดขืน เมื่อศึกษายุทธวิธีการคัดค้านของกลุ่มรักษ์แปดริ้วในการเคลื่อนไหวคัดค้านการก่อสร้างโครงการฯ จะเห็นแนวทางสำคัญโดยการอาศัยพลังความความรู้และความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ การให้ความสำคัญกับการปรึกษาหารือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การออกแบบ วางแผนร่วมกัน การใช้วิธีเสวนาหาทางออก หรือกระบวนการเสวนา (Dialogue) และการนำข้อมูลจากพื้นที่จริงมาวิเคราะห์ร่วมกัน นำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง เน้นการเคลื่อนไหวตามแนวทางสันติวิธี โดยใช้อารยะขัดขืนและการลงโทษ

ทางสังคม แนวทางการเคลื่อนไหวในการเรียกร้อง เช่น ยื่นหนังสือ การขอเข้าพบผู้มีอำนาจเป็นการเคลื่อนไหวเชิงความรู้และการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ซึ่งเป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่สามารถคัดค้านการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติบางคล้าได้สำเร็จ สอดคล้องกับ ไอยรา สังฆะ และประภาส ปิ่นตบแต่ง(2554 : 153) ที่กล่าวว่า ปฏิบัติการอารยะขัดขืนถือว่าเป็นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวรูปแบบหนึ่งของขบวนการทางสังคมที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้การเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการได้บรรลุตามเป้าหมาย อันเป็นยุทธวิธีมีลักษณะของการเข้าขัดขวางทำลายระบบสังคมการเมืองปกติ ในรูปแบบที่ผิดกฎหมาย แต่ดำเนินการภายใต้วงขอบสันติวิธี อย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้กระทำการยอมรับโทษตามกฎหมาย ด้วยลักษณะของปฏิบัติการดังกล่าวได้ส่งผลต่อความชอบธรรม ความแหลมคม และความท้าทายของปฏิบัติการ หากขบวนการทางสังคมได้นำปฏิบัติการอารยะขัดขืนมาใช้อย่างครบองค์ประกอบสำคัญที่วางไว้แล้ว มีแนวโน้มว่าปฏิบัติการจะสามารถนำพาขบวนการไปสู่ความสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมาย อีกทั้งยังสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับปฏิบัติการในลักษณะนี้ได้อีกด้วย สำหรับปฏิบัติการอารยะขัดขืนของชาวบ้านกลุ่มสมัชชาคนจนกรณีเขื่อนราษีไศลที่ยกมาเป็นตัวอย่างประกอบนั้นจะพบว่า ปฏิบัติการอารยะขัดขืนของชาวบ้านถือว่ามีองค์ประกอบครบตามหลักการ และได้สร้างพลังทำลายจนสามารถกดดันให้รัฐบาลยอมตามข้อเรียกร้องได้ แต่ด้วยลักษณะการยอมรับโทษแบบมีเงื่อนไขของชาวบ้านเองกลับส่งผลให้ปฏิบัติการของพวกเขายังเป็นที่ยกขาในเรื่องความชอบธรรมอยู่ โดยปัญหาที่วางไว้เชื่อว่า จะเกิดเฉพาะกับกรณีเขื่อนราษีไศลเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน

4. ยุทธวิธีเรียนรู้ผลกระทบจากพื้นที่จริงแล้วนำมาวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหา เป็นการนำตัวแทนชุมชนที่มีศักยภาพไปเรียนรู้จากสถานที่จริง พูดคุยกับเครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากโครงการฯ คล้ายกัน และในพื้นที่ที่ไม่มีการแก้ไขปัญหามาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน และสามารถบอกต่อให้คนในชุมชนที่ยังไม่เข้าใจได้รับรู้ถึงผลกระทบและปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงการนำแนวทางกระบวนการคัดค้านที่ประสบความสำเร็จของโครงการฯ อื่นๆ มาเป็นข้อมูลสำหรับการวางแนวทางการคัดค้านสำหรับพื้นที่ตนเอง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐาณกร สรวงศ์สิริ, มณีมัย ทองอยู่ (2553 : 135) ได้ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคัดค้านเหมืองแร่โพแทชจังหวัดอุดรธานี พบว่า กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุดรธานี ก่อเกิดและเติบโตขึ้นภายใต้เงื่อนไขสองประการ คือ เงื่อนไขภายในองค์กรการเคลื่อนไหวและเงื่อนไขภายนอกองค์กรการเคลื่อนไหว ในด้านเงื่อนไขภายในองค์กรการเคลื่อนไหวประกอบด้วย 1) บทบาทของนักพัฒนาเอกชนในการหนุนเสริมกระบวนการชาวบ้าน 2) การสร้างเครือข่ายและขบวนการบนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชน 3) บทบาทของแกนนำชาวบ้านในการหนุนเสริมองค์กรการเคลื่อนไหว 4) การมีอิสระขององค์กรและประชาธิปไตยภายในองค์กร รวมถึงการมีกลุ่มระดับย่อยในองค์กรการเคลื่อนไหว ซึ่งได้แปรเปลี่ยนความเห็นพ้องต้องกันของชาวบ้านที่มีต่อปัญหา

และก่อให้เกิดความสามารถในการระดมทรัพยากร จนนำมาสู่การกระทำรวมหมู่และการเติบโตของ ขบวนการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงชัย ทองปาน (2560 : 47) ได้ศึกษายุทธวิธีในการ เคลื่อนไหวทางสังคมของ “กลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น” พบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของ “กลุ่มไม่ เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น” ที่ยาวนานกว่า 3 ทศวรรษ เป็นกรณีศึกษาที่ดีในการเรียนรู้และทำความเข้าใจ การเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะในประเทศไทย “ยุทธวิธีที่ใช้ในการเคลื่อนไหว” ทั้งนี้เมื่อสามารถ จำแนกยุทธวิธีได้เป็น 4 กลุ่ม ตามกรอบทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม ได้แก่ (1)ยุทธวิธีตามช่องทาง ระบบการเมืองปกติ โดยการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ และยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง (2)ยุทธวิธีการใช้องค์กร และเครือข่ายในการเคลื่อนไหวด้วยการรวมกลุ่ม และการเข้าร่วมองค์กร เครือข่ายระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และองค์กรเหนือชาติ (3)ยุทธวิธีทางวัฒนธรรมด้วยการรื้อฟื้น ปรับเปลี่ยน และประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และ (4)ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวด้วยอำนาจ ความรู้ ความจริงผ่านงานวิจัยชุมชน และการต่อสู้ด้วยวาทกรรม “ป่าสักทองผืนสุดท้าย” ผลการศึกษา ครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ยาวนาน ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมมักมี ความหลากหลาย มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ตามบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติยังคงถูก นำมาใช้อย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่าย และการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมด้วยการรื้อฟื้น การ ปรับเปลี่ยนและประกอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวได้ถูกนำมาใช้และมีพลังมากขึ้น ทำให้การนำเอาคำอธิบายยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมตามกรอบแนวคิดทฤษฎีระดมทรัพยากรมา ใช้ในการอธิบายยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวเพียงอย่างเดียว จะไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องอาศัยคำอธิบาย จากทฤษฎีอื่นๆ ร่วมด้วย

กล่าวโดยสรุปว่าการศึกษาความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว กรณีการคัดค้านโครงการ ก่อสร้างโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาขั้นตอนกระบวนการของ “กลุ่ม รักษ์แปดริ้ว” ในการคัดค้านโครงการจนประสบความสำเร็จ ในการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการการ ก่อสร้างโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติบางคล้า ซึ่งเป็นการแสดงออกที่มีรูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะเป็น การแสดงออกซึ่งจุดยืนและความต้องการของชุมชนอย่างชัดเจน และหนักแน่น โดยยุทธวิธีที่นำไปสู่ ความสำเร็จของโครงการ เริ่มต้นจากยุทธวิธีสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชน ได้รู้เท่าทันถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ จากนั้นได้จัดเวทีเพื่อหาแนวร่วม เครือข่ายในชุมชน ยุทธวิธีสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยการรวมกลุ่มคนที่มีแนวคิดร่วมกัน เพื่อสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันหาแนวทางในการคัดค้านโครงการฯ เป็นการเคลื่อนไหวเชิง ความรู้และการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และยังใช้ ยุทธวิธีอารยะขัดขืน และการลงโทษทางสังคม ตาม แนวทางสันติวิธี ที่เป็นแบบสากลไม่เน้นความรุนแรง เน้นการรวมกลุ่ม เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนเอง หลังจากการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ก็จะค้นพบบุคคลที่มีศักยภาพและสามารถเป็นแนวร่วมใน

การขยายผลต่อ จึงเกิด ยุทธวิธีเรียนรู้ผลกระทบจากพื้นที่จริง ด้วยการนำตัวแทนชุมชนที่มีศักยภาพไปเรียนรู้สถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการและไม่มีการแก้ไขปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ข้อมูลที่ได้ขยายผลต่อชุมชน โดยความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ ทำให้ทางโครงการยุติการก่อสร้าง โดยการย้ายพื้นที่ไปในที่ที่เหมาะสมได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1.1 การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นแนวทางว่า นโยบายและการดำเนินการจากภาครัฐควรต้องมีการศึกษาอย่างรอบด้าน เนื่องจากโครงการขนาดใหญ่จะต้องมีขบวนการขั้นตอนที่ถูกต้องและโปร่งใส เป็นธรรมกับทุกฝ่าย จะได้ไม่ทำให้เกิดปัญหาอย่างกรณีโครงการโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติบางคล้า

8.1.2 การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะชาวบ้านในอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นชาวชุมชนที่อยู่บริเวณโดยรอบพื้นที่ที่จะก่อสร้างโรงไฟฟ้า อันเป็นกรณีความสำเร็จในการใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ซึ่งบทเรียนจากการศึกษานี้สามารถนำไปเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นที่ได้รับผลกระทบเพื่อการคัดค้านโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐไม่ได้รับการศึกษาอย่างรอบด้าน ทำให้ชุมชน สังคม ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะประเด็น ในการใช้ยุทธวิธีต่างๆ สำหรับการคัดค้านเพื่อประสบความสำเร็จ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของยุทธวิธีการเคลื่อนไหว กรณีการคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

9. เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ. (2559). เอกสารประกอบการประชุม มติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2550 (ครั้งที่ 118) วันศุกร์ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2561. จาก <http://www.eppo.go.th/index.php/th/eppo-intranet/item/1308-nepc-surayud118>
- ฐากร สรวงศ์สิริ, มณีมัย ทองอยู่. (2553). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคัดค้านเหมืองแร่โปแตช จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา). 10(4). 135-150.
- ทรงชัย ทองปาน (2560). ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคมของ “กลุ่มไม่เอาเขื่อนแก่งเสือเต้น” วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 13(2). 46-82.
- ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์ วาสนา บันลือหาญ และปริยานุช วัฒนกุล. (2559). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา ป่าชุมชนโคกหินลาดและป่าชุมชนโคกใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 10(3). 67-77.

- ศักดิ์ณรงค์ มงคล. (2553). สภาพการณ์สิทธิชุมชนภาคตะวันออก รายงานผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
เบื้องต้นสำหรับพื้นที่ภาคตะวันออก (ในชุมชนบางคล้า ตำบลน เกาะเสม็ดและมาบตาพุด).
กรุงเทพมหานคร : สำนักการกองทุนสนับสนุนและเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.) และมูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ.
- ไอยรา สังฆะ และประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2554). ปฏิบัติการอารยะขัดขืน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม. 5(3). 153-165.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูลีรัตน์ เจริญพร
อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์ สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ
และการเมือง ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์ สาขาผู้นำ
ทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง คณบดี คณะวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์ สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และ
การการเมือง รองศาสตราจารย์ สังคิต พิริยะรังสรรค์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว อันเป็นที่เคารพยิ่ง
ที่ได้ช่วยกันวางรากฐานการศึกษา วางรากฐานศีลธรรมอันดีและผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งของผู้วิจัยใน
การสนับสนุนผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน จนประสบความสำเร็จในวันนี้